

Machinebouw in cijfers

In 2004 werkten in de Europese machinebouw ruim 2,2 miljoen mensen bij meer dan 21.000 bedrijven. De productie in de Europese Unie (van de 15) bedroeg 380 miljard euro. Belangrijkste sectoren: hijs-, hef-, en andere transportwerktuigen; apparaten voor industriële koeltechniek en klimaatregeling; gereedschapswerktuigen en hout- en metaalbewerkingmachines.

In Nederland bieden 900 bedrijven werk aan 71.000 mensen. De productie in de machinebouw ligt in 2004 op 12,8 miljard euro. Belangrijkste sectoren: hijs-, hef-, en andere transportwerktuigen; landbouwmachines en -werktuigen; pompen en compressoren; apparaten voor industriële koeltechniek en klimaatregeling en machines voor de productie van voeding- en genotmiddelen.

Willem Canneman (FME) over Europees industriebeleid:

“Machinebouw heeft sleutelrol bij innovatie”

“Tot op heden kunnen we met de machinebouw in de wereld nog best voor de dag komen. Machinebouwers in Nederland zijn goed in het vinden van slimme en verrassende toepassingen. Dat vereist een grote mate van flexibiliteit en die hebben ze. Daardoor hebben ze in het verleden steeds een antwoord gevonden op de problemen die zich voordeden. Duitsland is in Europa met veertig procent weliswaar het grootste land qua machinebouw, maar Nederland weet een behoorlijke partij mee te blazen. De toekomst is echter sterk afhankelijk van de prioriteiten die de Europese Commissie in Brussel stelt en daar ben ik niet zo gerust op.”

Aan het woord is general manager Branches Willem Canneman van de ondernemersorganisatie in de metaal en elektrotechnische industrie FME. We spreken hem over het advies “Veranderingsprocessen in de machinebouw en aanverwante sectoren” van het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC). Canneman werd als één van de twee externe experts aangezocht bij de opstelling van het advies. Hij was jarenlang voorzitter van de commissie Machinebouw van Orgalime, de Europese koepelorganisatie van federaties in de metalektro-industrie.

Het advies is opgesteld op initiatief van de Nederlander Joost van Iersel, oud-Tweede Kamerlid voor het CDA. Het EESC wil met het advies de Europese Commissie ertoe bewegen in het industriebeleid de machinebouw in Europa topprioriteit te geven. Op de vraag: waarom, antwoordt Canneman resoluut: “Innovatie staat in elk land bovenaan de lijst om de kenniseconomie vorm te geven. Bij innovatie heeft de machinebouw een sleutelrol want vernieuwing bereik je door nieuwe technologie te ontwikkelen, dus via machines. Machinebouw speelt ook een vitale rol bij de verbetering van het milieu. Daar komt nog bij dat het maken van machines de grootste spin-off heeft. Het heeft een stimulerende uitstraling op heel veel andere sectoren. Bovendien als je geen machines hebt, kun je ook niet nichemarkten ontwikkelen. De commissie moet zich realiseren dat de machinebouw voor de Europese economie de kip met de gouden eieren is.”

Het streven van de Europese politieke leiders om van Europa de meest concurrerende en dynamische economie in de wereld te maken, is de aanleiding geweest voor het advies. In 2010 moet de zogeheten Lissabon-agenda zijn verwezenlijkt. Om dat doel te bereiken werkt de Europese Commissie aan een nieuw industriebeleid en daarin moet de machinebouw bovenaan in de piramide worden geplaatst, aldus Canneman. “De Europese machinebouw is een van de speerpuntsectoren. Het EESC waarschuwt de Europese Commissie geen maatregelen te nemen die de industrie de nek omdraaien.

Europa kan nu nog wel opboksen tegen de Amerikaanse en de Aziatische industrie maar de ontwikkelingen in de wereld gaan heel snel. Denk aan de stormachtige opkomst van landen als China, India en Brazilië. De boodschap aan de Europese Commissie is: de Europese machinebouw kan haar leidende positie in de wereld gemakkelijk kwijtraken als u de verkeerde maatregelen neemt."

Onbegrijpelijke prioriteiten

Het steekt Canneman dat de nieuwe Europese Commissie die vorig jaar november is aangetreden de machinebouw heeft ondergebracht bij het directoraat Defensie en Ruimtevaart. "De nieuwe commissie heeft een aantal onbegrijpelijke prioriteiten gezet, zoals de defensie-industrie. Wordt Europa daar competitiever van, vraag ik me dan af. Er gebeurt veel meer in de machinebouw. De commissie vindt de informatie- en telecommunicatiesector (IT) ook belangrijk maar hoe kun je computers maken zonder machines? Je kunt nog zoveel geld in de IT-sector pompen, als je chips wilt maken heb je daarvoor wel machines nodig en voor het maken van die machines zijn ook weer machines nodig. De machinebouw is niet voor niets de aartsvader van de maakindustrie en verdient een eigen directoraat in Brussel, zoals dat tot voor kort is geweest."

Het EESC pleit voor een actief beleid om de toepositie van de Europese machinebouw in de wereld te behouden. Daarbij horen minder regels, meer faciliteiten en betere financieringsmogelijkheden vooral ook op het gebied van onderzoek en ontwikkeling. "De meeste ondernemingen in de metaal en de machinebouw zijn kleine en middelgrote bedrijven. Die bedrijven komen in Europese projecten voor industrieel onderzoek te weinig aan bod. Deelname aan Onderzoek & Ontwikkelingsprojecten moet eenvoudiger worden en in de Europese begroting moeten middelen worden vrijgemaakt speciaal gericht op het industriële mkb dat aan innovatie bijdraagt. FME gaat zich daarvoor, onder aanvoering van haar nieuwe voorzitter Jan Kamminga, sterk maken in Brussel. Ook zal de rol van de banken bij de uitvoering van het industriebeleid op de agenda worden gezet. Zij vormen vaker een obstakel bij de financiering van risicovolle projecten, zoals innovaties."

In het advies wordt gepleit voor een concreet stimuleringsprogramma voor de machinebouw en het bevorderen van krachtige regionale clusters. "De Europese Commissie heeft heel veel geld voor het stimuleren van economische activiteiten in de regio's. Deze regionale gelden moet ze met name steken in succesvolle regio's die een technische universiteit hebben. Een goed voorbeeld is het cluster Eindhoven-Leuven-Maastricht-Aken. Universiteiten en eindgebruikers als Philips en chipmachinefabrikant ASML werken nauw samen in ontwikkelprogramma's met uitstekende resultaten. Dat straalt af op het gehele gebied, ook naar kleinere bedrijven. Vergeet niet dat de machinebouw in de regio's de grootste spin-off heeft", aldus de FME-manager Branches.

Overigens is Canneman ervan overtuigd dat de machinebouw in Nederland overeind kan blijven, ondanks alle pessimistische verhalen over de verplaatsing van de productie naar lagelonenlanden in Oost-Europa en naar China. "In Nederland zit vooral hoogwaardige machinebouw die kleine series machines maakt waar veel primair vakmanschap voor nodig is. Bovendien zal het echte Onderzoek en Ontwikkeling niet worden verplaatst en het ontwikkelen van markten ook niet. De kop en de staart in de keten blijven hier. Dat een bepaald deel van de productie oostwaarts gaat, is een ontwikkeling die je niet kunt keren. Maar het gaat dan om productie met een lage toegevoegde waarde. Juist omdat de machinebouw in West-Europa een hoge toegevoegde waarde levert, moet de commissie deze sector stimuleren. Als ze de aanbevelingen van het EESC-advies overneemt, ziet de toekomst van de machinebouw in Europa er een stuk zonniger uit en van de economie ook."

Meer informatie bij Willem Canneman: info@fme.nl

Link naar Nederlandstalig EESC-advies:

http://eescopinions.esc.eu.int/viewdoc.aspx?doc=\\esppub1\esp_public\ces\ccmi\ccmi020\nl\ces526-2005_ac_nl.doc